Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0068

Tulevane Euroopa teadusruumi käsitlev õigusakt

Euroopa Parlamendi 10. märtsi 2026. aasta resolutsioon tulevase Euroopa teadusruumi käsitleva õigusakti kohta (2025/2951(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping), eriti selle artiklit 179,

– võttes arvesse komisjoni presidendi 1. detsembri 2024. aasta missioonikirja idufirmade, teadusuuringute ja innovatsiooni volinikule,

– võttes arvesse komisjoni 2026. aasta tööprogrammi (COM(2025)0870),

– võttes arvesse komisjoni 28. veebruari 2025. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu soovitus Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava kohta (COM(2025)0062),

– võttes arvesse komisjoni Euroopa teadusruumi 2024. aasta tulemustabelit,

– võttes arvesse Mario Draghi 2024. aasta septembri aruannet Euroopa konkurentsivõime tuleviku kohta,

– võttes arvesse Enrico Letta 2024. aasta aprilli aruannet „Much more than a market“ (Palju enamat kui turg),

– võttes arvesse Manuel Heitori juhitud sõltumatute ekspertide rühma 2024. aasta oktoobri aruannet „Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness“ (Kohandada, tegutseda, kiirendada – teadusuuringud, tehnoloogia ja innovatsioon Euroopa konkurentsivõime suurendamiseks),

– võttes arvesse komisjoni 22. oktoobri 2024. aasta teatist „Euroopa teadusruumi rakendamine – Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni tugevdamine: Euroopa teadusruumi areng ja tulevikusuunad“ (COM(2024)0490),

– võttes arvesse nõukogu 24. juuni 2025. aasta soovitust Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava kohta[1],

– võttes arvesse komisjoni 30. septembri 2020. aasta teatist „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ (COM(2020)0628),

– võttes arvesse nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitust (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti[2],

– võttes arvesse Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilist tegevuskava,

– võttes arvesse Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilist tegevuskava,

– võttes arvesse Bonni deklaratsiooni teadusuuringute vabaduse kohta,

– võttes arvesse oma 14. detsembri 2023. aasta resolutsiooni noorte teadlaste kohta[3],

– võttes arvesse oma 17. jaanuari 2024. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile teadusuuringute vabaduse edendamise kohta ELis[4],

– võttes arvesse komisjoni 11. märtsi 2005. aasta soovitust Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta[5],

– võttes arvesse nõukogule ja komisjonile esitatud küsimusi tulevase Euroopa teadusruumi käsitleva õigusakti kohta (O-000007/2026 – B10-0006/2026 ja O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 142 lõiget 5 ja artikli 136 lõiget 2,

– võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 179 on sätestatud eesmärk tugevdada liidu teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid Euroopa teadusruumi kaudu, millega võimaldatakse teadlaste, teadusliku teabe ja tehnoloogia vaba liikumine, ning suurendada

---

1 ELT C, C/2025/3593, 30.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 ELT L 431, 2.12.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 ELT C, C/2024/4183, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 ELT C, C/2024/5713, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 ELT L 75, 22.3.2005, lk 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

konkurentsivõimet ja toetada kõiki teadusuuringuid;

B. arvestades, et Euroopa teadusruumi käsitlev õigusakt on hea võimalus Euroopa teadusuuringuid edendada, lahendades ELi teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi mõjutavaid struktuurseid probleeme, sealhulgas puudulik koordineerimine ja koostöö, süsteemi killustatus ja ebaühtlased tulemused;

C. arvestades, et Euroopa teadusruumi käsitleva õigusakti abil saab rakendada nn viiendat vabadust, kehtestades selleks ühised standardid, tagades reeglite järjepideva kohaldamise ja aidates töötada välja siseturu tegevuskava aastani 2028, ning luua kvaliteetseid töökohti;

D. arvestades, et selliste takistuste tõttu nagu teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute alatähtsustamine (vähesed liikmesriigid saavutavad investeerimiseesmärgi 3 % SKPst), teadus- ja innovatsioonipoliitika puudulik koordineerimine, püsiv killustatus, ebaühtlased tulemused ning teadlaste ja ülikoolide liigne halduskoormus puudub liidul siiani niisugune Euroopa teadusruum, mis talente ligi meelitaks ja neid hoiaks;

E. arvestades, et Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava on väärtuslik mittesiduv raamistik, millega suunatakse liikmesriikide ja ELi tasandi poliitikat kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 179 eesmärkidega, edendades liikmesriikide ja liidu vabatahtlikku koordineerimist ja koostööd; arvestades, et neid eesmärke tuleb täiendada tulevase Euroopa teadusruumi käsitleva õigusakti sätete ja stiimulitega ning selliste vahenditega nagu Euroopa poolaasta, et luua tugevam alus sidusale ja hästitoimivale Euroopa teadusruumile;

F. arvestades, et Euroopa teadusruumi põhiväärtused on vabadus teadusuuringute läbiviimisel, teadlaste sõltumatus ja institutsiooniline autonoomia, tipptase, avatus ja sotsiaalne vastutus, mis on olulised Euroopa demokraatia, konkurentsi- ja innovatsioonivõime tugevdamiseks, muutes Euroopa kogu maailma teadlaste jaoks turvaliseks paigaks;

1. toetab liidu ja riiklike teadus- ja innovatsiooniprioriteetide ühtlustamist, et tagada vastastikune täiendavus, süvendada ülikoolide, teadusasutuste, piirkondade, liikmesriikide ja tööstuse koostööd, luua toimiv juhtimisraamistik, muuta teadlasekarjäär ja erainvesteeringute tegemine atraktiivsemaks ning saavutada liidu eesmärk investeerida teadus- ja arendustegevusse 3 % SKPst;

2. nõuab, et Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilises tegevuskavas sätestatud vabatahtliku koostöö suhtes rakendataks kahetasandilist lähenemisviisi koos seadusandlike meetmetega, sealhulgas Euroopa teadusruumi käsitlev õigusakt ja seda täiendavad algatused, et luua Euroopa teadusruumile raamistik, mis oleks siduv ja mille täitmine tagatakse;

3. soovitab valida Euroopa teadusruumi käsitleva õigusakti liigiks määruse, et saavutada ELi toimimise lepingu artiklis 179 sätestatud eesmärgid, tagades selleks määruse vahetu kohaldatavuse kõigis liikmesriikides, ergutades erainvesteeringute tegemist teadus- ja arendustegevusse, toetades teadlaste, teadusliku teabe ja tehnoloogia vaba liikumist ning aidates vähendada siseturu killustatust;

4. kinnitab veel kord vabade teadusuuringute ja institutsioonilise autonoomia tähtsust; nõuab, et Euroopa teadusruumi käsitleva õigusakti ettepanekuga kaasneks eraldi seadusandlik ettepanek, milles kehtestataks selge teadusuuringute põhivabadust kaitsev õiguslik alus, sealhulgas teadlaste õiguste, eetilise käitumise, teadusuuringute usaldusväärsuse ja institutsioonilise autonoomia miinimumnõuded, ning et õigusakti toetataks tulemuslike seiremehhanismidega;

5. nõuab, et Euroopa teadusruumi käsitlevasse õigusakti lisataks liidu eesmärk investeerida 2030. aastaks teadus- ja arendustegevusse vähemalt 3 % liidu SKPst, mida täiendatakse teadus- ja arendustegevuse kogukulude riiklike eesmärkidega, mis aitavad saavutada liidu eesmärke; kutsub liikmesriike üles parandama teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute koordineerimist riiklike tegevuskavade ja eesmärkide kaudu, et tagada avaliku ja erasektori rahastuse vastastikune täiendavus; tunnistab, et teadusuuringutega tegelevatel ettevõtetel ja tööstussektoritel on erainvesteeringute eestvedamisel, nimetatud 3 % eesmärgi saavutamisel ja kvaliteetsete töökohtade soodustamisel keskne tähtsus;

6. nõuab sätete vastuvõtmist, mille alusel suurendataks erasektori osalust ELi teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis tõhusama koordineerimise ning avaliku ja erasektori partnerlussuhete kaudu, et kõrvaldada püsivad investeerimislüngad ja turu killustatus ning viia lõpule kapitaliturgude liidu loomine, et hoogustada teadmiste väärindamist, suurendada tehnoloogilist suveräänsust ja toetada piirkondlikke innovatsiooni ökosüsteeme;

7. nõuab suuremat toetust avaliku sektori teadusuuringutele, suurendades selliste Euroopa programmide nagu programmi „Euroopa horisont“ rahastamist; julgustab liikmesriike eraldama ülikoolidele ja riiklikele teadusasutustele rohkem rahalisi vahendeid;

8. kutsub liikmesriike üles viima läbi reforme, et kõrvaldada teadlaste ja teadmiste vaba liikumise takistused ning edendada piiriülest koostööd ja innovatsiooni, et muuta Euroopa kaasavaks ja atraktiivseks ülemaailmseks teaduskogukonnaks;

9. soovitab, et Euroopa teadusruumi käsitlevas õigusaktis tuginetaks kavadele, mõõdetavatele parameetritele ning seire-, aruandlus- ja hindamisvahenditele ning et sellega püütaks luua tasakaal

uurimisvaldkondade ning alus- ja rakendusuuringute vahel;

10. nõuab Euroopa teadusruumi tõhusamat juhtimist ning olemasolevate poliitika- ja seirevahendite ratsionaliseerimist;

11. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tõhustama riiklike ja ELi teadus- ja innovatsioonialgatuste koordineerimist kooskõlas Euroopa teadusruumi üldiste prioriteetidega, tagades riiklike ja liidu rahastamisvahendite ja poliitika koostoime, et tugevdada teaduse ja tehnoloogia valdkonnas Euroopa üleilmset juhtpositsiooni;

12. nõuab tugevamate ja kaasavamate Euroopa innovatsiooni ja tehnoloogia ökosüsteemide loomist, et toetada ülikoolide, teadusasutuste, idufirmade, VKEde ja tööstusvaldkonna koostööd, et tagada tulemuslik ja turvaline teadmussiire ja tulemuste mõjusamat rakendamine Euroopa ettevõtetes ning soodustada täiend- ja ümberõpet ning elukestvat õpet; rõhutab vajadust lahendada liikmesriikide vahelisi teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna erinevusi, pidades silmas eelkõige madalama teadusuuringute ja innovatsiooni tasemega liikmesriike, et soodustada nende osalemist liidu programmides;

13. rõhutab, et Euroopa teadusruumi toimimiseks on vaja teadlaste ja teadmiste vaba liikumist ning piiriülest koostööd; nõuab konkreetsete meetmete võtmist, et soodustada ja lihtsustada teadlaste, eelkõige noorte ja karjääri alustavate teadlaste karjäärivõimalusi ning edendada liikuvust, kvalifikatsiooni vastastikust tunnustamist ja viisamenetluse hõlbustamist; kinnitab oma toetust Euroopa teadlaste hartale; märgib, et kaug- ja hübriidtöö annavad teadlastele võimaluse töötada teistes liikmesriikides, ilma et nad peaksid kolima;

14. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid edendaksid teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, eelkõige alaesindatud sektorites, soolist võrdõiguslikkust ja võrdseid võimalusi ning vähendaksid sealjuures soolist palgalõhet;

15. rõhutab vajadust tagada teadmiste avatud ja turvaline liikumine, parem juurdepääs teadustaristule, teadmiste väärindamine ning kujunemisjärgus tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti eetiline ja usaldusväärne kasutamine kooskõlas ELi väärtuste ja põhiõigustega; rõhutab, kui olulised on teadusjulgeolek, teadusuuringute usaldusväärsus ning riiklikult rahastatud teadusuuringute tulemuslik levitamine (sealhulgas raamatukogudes) nii, et samal ajal tagatakse ka intellektuaalomandi õiguste kaitse;

16. soovitab kooskõlastada Euroopa teadusruumi käsitlevat õigusakti kehtivate ja tulevaste algatustega, nagu Euroopa innovatsiooniakt, Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakt, teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm ning Euroopa haridusruum, et tagada vastastikku tugevdavad reformid, innovatsiooni omaksvõtt, talentide liikuvus ja rahastamine;

17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjonile ja nõukogule.